

TORS DAG 11 FEBRUARI 2021 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864

Svartklätt motstånd. Gruppen Men in black skapar rubriker i Danmark med sina protester mot landets coronastrategi. Sidan 4

Att leva med osäkerhet. Roland Paulsen synar den riskabla politiken. Sidan 6

Insidan. Ny serie om en omdebatterad diagnos: långtidscovid. Sidan 12

Stilsäker stilbytare

Axel Törnemans glupande konstnärliga aptit gjorde honom svår att placera i ett fack. Nu väcker Thielska galleriet nytt liv i denne konstnär från det tidiga 1900-talet. Sidan 8

En av fem har en hjärt- eller lungsjukdom

Personer med hjärt-, kärl- och lungsjukdom ska ha ett bra liv.

www.hjart-lung.se

Swish: 90 101 09
Gåvobankgiro: 901-0109

90 SVENSK
INSÄMLINGS
KONTROLL

Riksförbundet
HjärtLung

Munchsalen med Axel Törnemanns "Nattcafé II", olja 1906.

Den rastlöse Törnemann lyfter

Axel Törnemanns konstnärskap lyfts nu fram på Thielska galleriet i Stockholm, både separat och i samlingen. Bo Madestrand slås av hans linjesäkerhet och absoluta färgkänsla.

"Axel Törnemann. Bohemliv och modernitet"

Thielska galleriet, Stockholm. Visas t o m 6/6.

● Runt förra sekelskiftet var det närmast obligatoriskt för svenska konstnärer att åka ner på kontinenten och ta del av de senaste måleriska trenderna. I sällskap av tidens kända konstnärer på krogen i Paris och bland bönderna ute på landsbygden sökte man inspiration till nya uttryck och motiv.

En av dem som följde strömarna var Axel Törnemann. Redan i 20-årsåldern hoppade den unga värmlänningen på tåget söderut, och hamnade först i München och därefter i myternas Paris, där han blev kvar i flera år.

I hans tidiga måleri kan man se influenserna avlösa varandra, från Cézanne till Edgar Degas, Aubrey Beardsley och senare även Edvard Munch. Det fanns snart sagt inte en modernistisk stil som han lämnade oprövad under dessa formativa år.

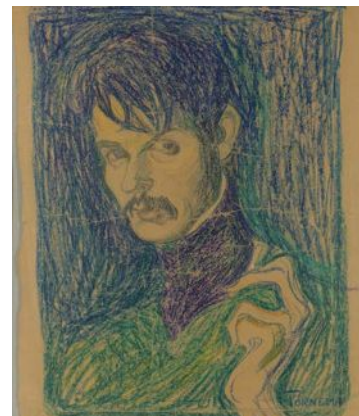
Det intressanta med Törnemann, och som särskiljer honom från många andra svenska konstnärer under det tidiga 1900-talet, är att han aldrig riktigt fastnade för en given estetik. På Thielska galleriet, där stora delar av hans produktion nu visas, hänger dessa tre målningar i samma sal: ett porträtt av hans fru Gudrun i jugendstil, en mörk genrebild av franska bönder i Jean-François Millets anda och ett

färgsprakande porträtt av en bonde som hade gjort van Gogh stolt.

Det är nästan ofattbart att de är skapade av en och samma konstnär inom loppet av ett par år. Men detta rastlösa utforskande av olika konstnärliga temperament, uttryck och roller tycks ha följt Törnemann genom hans alltför korta liv (han dog av blödande magsår 45 år gammal 1925), och föregriper den post-moderna konstens otrogna förhållningssätt till identitet och uttryck.

Och kanske är det därför hans namn haft så svårt att få fäste i den svenska konsthistorien. Utställningar med Törnemanns verk dyker upp med glesa mellanrum, sist han ägnades en större retrospektiv var på Millesgården 1990. Thielskas curator Adam Korpskog beskriver det som ett "slumrande" konstnärskap, som inte är alldeles bortglömt men som väcks ur sin dvala med ojämn mellanrum.

Törnemanns mest kända verk, den

Axel Törnemann, "Självporträtt", 1904, krita på papper.

stora målningen "Nattcafé", väckte viss anstöt när det först presenterades på höstsalongen i Paris 1906. Enligt katalogtexten tyckte kritikerna att hans närmast extatiska skildring av prostituerade, absintdrickare och musiker i en nattlig krogmiljö var både misogyn och misantropisk.

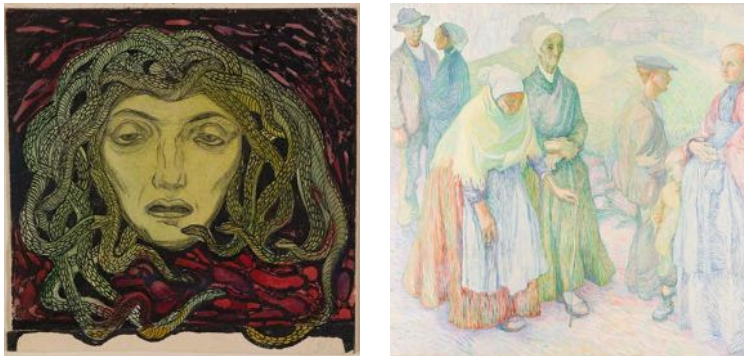
Det intressanta med Törnemann, vilket särskiljer honom från många andra svenska konstnärer under det tidiga 1900-talet, är att han aldrig riktigt fastnade för en given estetik.

Ovan: "Porträtt av Gudrun", oljemålning 1904.

Nedan till vänster: "Medusas huvud", 1907, akvarell och tusch, 13 x 13 cm.

Nedan till höger: "Bretagnare", oljemålning 1905.

på Thielska

Det hindrade inte storsamlaren Ernest Thiel från att köpa verket, och stötta den unga konstnären i hans karriär. Under de kommande åren fick han flera stora offentliga uppdrag, som att måla monumentala fresker både till Riksdagshuset och Stadshuset i Stockholm. Ändå hade han svårt att få ihop ekonomin, vilket ledde till att han drygade ut kassan med brödjobb som tidningsillustrationer, bokomslag och till och med frimärken.

I utställningen slås man av hans linjesäkerhet i dessa tuschteckningar, samtidigt som målningarna, med deras starka violetta och absintgröna kulörer, vittnar som hans absoluta färgkänsla. I "Nattcafé" är det som om han förenar flera konstnärliga ismer på en gång, med såväl impressionistiska färgexplosioner som dekorativa, jugendaktiga mosaikmönster och närmast karikatyrartade personporträtt.

Ändå håller helheten ihop. Som

den här utställningen visar var han en enastående samplingskonstnär, vars glupande konstnärliga aptit gjorde honom svår att placera i ett fack. Redan 1927 konstaterade Thielska galleriets dåvarande intendent, Tor Hedberg, att "Blandningen av förexpressionistiska och dekorativa tendenser i hans konst gjorde det svårt att inränga den i någon given riktning."

Knappt hundra år senare kan vi tvärtom se det som en fördel. Att Thielska nu väljer att lyfta fram Törneman inte bara med en tillfällig utställning, utan även i den permanenta samlingen, talar också för att hans konst är i samklang med tidsandan. Men det är en ödets ironi att hans senaste comeback sammanfaller med en pandemi som riskerar att återigen osynliggöra hans korta men intensiva skaparperiod.

Bo Madestrand
kultur@dn.se

Utställning.

Natursyn och smitta. Laddad utställning om vildsvinets framfart

"Det gränslösa vildsvinet"

Carl Johan Erikson och Karin Willén

Tegen2, Stockholm. Visas t o m 21/2

● "Det gränslösa vildsvinet" är en liten men djuplodande utställning som rör vid politiskt brännbara ämnen som natursyn, migration, stängda gränser. Och smitta – högaktuellt under den pågående coronapandemin.

Men här är det konsekvenserna av den afrikanska svinpesten som konstnärerna Carl Johan Erikson och Karin Willén undersöker. Närmare bestämt det 7 mil långa stängsel som danska staten byggt längs gränsen mot Tyskland, med syfte att hindra vildsvin från att ta sig in i Danmark. Och därmed stoppa den aggressiva svinpesten, som är ett hot mot den tama grisbesättningen och köttindustrin i Danmark (där vildsvinen nästintill utrotats).

Eriksson och Willén reste i höstas till den dansk-tyska gränsen för att uppleva och dokumentera stängslet, som kostat drygt 60 mil-

joner kronor. Det har 27200 stolpar, är en meter högt, går 50 cm ner i marken och fortsätter en bra bit ut i havet. För de smarta vildsvinen både gräver duktigt och är goda simmare.

Det senare syns i det fascinerande och samtidigt obehagliga titelverket, en sju minuter lång film som Willén satt samman av videoklipp från Youtube. Här försar vildsvin fram i vattnet och jagas av hund, för att i nästa klipp brutalt mejas ner i scener sedda genom ett kikarsikte. Det är överkligt som i ett dataspel men ger associationer till människojakt i andra konfliktzoner.

Carl Johan Eriksons fotografier är betydligt stillsammare, med stängslet som skär genom lummiga skogar och strandpartier – där de skygga, nattaktiva vildsvinen är osynliga. Men i galleriet ligger ett vildsvinsskinn på golvet och på ett bord finns utrustning för beredning av köttet. Under två performer har konstnärerna bjudit på klimatsmart vildsvinsskott i pi-

roger och egenhändigt stoppade korvar, och lär vara på gång med en ny kokbok.

Erikson & Willéns samarbete har sedan 2014 resulterat i flera utställningar, matlagningsaktioner och två kokböcker, som parallellt är inlägg i miljödebatten.

Den första "10 ° C. Recept från Forsmarks skärgård" handlar om tillagning av strömming och abborre fångad nära kärnkraftverket. Den andra "Kokgropar och andra aktiviteter i Forsmarks skogar" belyser matlagning i kok- och syragropar, som arkeologerna hittat mångtusenåriga spår av i just detta naturområde – där slutförvar av kärnbränsle planeras och debatteras.

Rostbiff på vildsvin med varma plommon är ett recept som nog kan fresta många. Men oavsett matpreferenser så ger "Det gränslösa vildsvinet" näring åt en rad existentiella frågeställningar.

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@dn.se

I korthet.

Monica Bonvicinis neonverk manar till motståndskamp

● Monica Bonvicinis lysande utomhusinstallation "Power Joy Humor Resistance" är den tredje och sista delen av Italienska kulturinstitutets offensiv av platsspecifika verk som ska stärka den italienska samtidskonsten i Sverige (visas t o m 28/2).

Verket består av titelns fyra ord i neon, i en slängig handstil. Det tronar på taket ovanför arkitekten Gio Pontis modernistiskt eleganta kulturinstitut i Stockholm – och knyter an både till Bonvicinis intresse för arkitektur och feministisk kamp.

Styrka, glädje, humor och

Monica Bonvicinis neonverk på Italienska kulturhusets tak.

motstånd är nyckelord när det handlar om all slags kamp för jämlikhet, och verket kan också ses som en näve höjd för Black lives matter eller den internationella hbtq-rörelsen. Här blir förstas placeringen bland ambassaderna i Diplomatstaden en effektivt förstärkande kontext.

Knappast något av den italienska superstjärnans mer avancerade verk, men ett fullt fungerande inpass – och i dessa torftiga coronatider tar vi tacksamt emot allt vi får. Verket ses med fördel i mörker.

Sebastian Johans